

1569485

Петро Сає

**ПЕТРО
КОНАШЕВИЧ-
САГАЙДАЧНИЙ**
Чесний митар

Серія «Політичні портрети»

У книжці ґрунтовно висвітлено біографію славетного запорозького гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, а також окреслено найважливіші віхи його владного проводу у Війську Запорозькому. Визначено час народження, соціальне походження, історичну форму прізвища, розглянуто освіту і виховання, склад родини П. Сагайдачного. На основі дослідження почерку запорозького гетьмана окреслено його психологічний портрет. Охарактеризовано політичну і дипломатичну діяльність П. Сагайдачного, зокрема щодо укладення польсько-запорозьких угод, контактів з організаторами Ліги християнської міліції, перським шахом, московським царем, відновлення 1620 р. православної церковної ієрархії Київської митрополії: Висвітлено його командування козацьким військом під час польсько-московської війни 1617–1618 рр. Значну увагу приділено морським битвам Хотинської війни 1621 р., а також її сухопутним операціям. Щодо цього докладно проаналізовано спадщину риторичної історіографії.

Для науковців, викладачів, студентів, учнів, широкого кола читачів, які цікавляться історією.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	5
ПЕРЕДМОВА	7
<i>Розділ I.</i> ПОХОДЖЕННЯ	13
Автори-учасники Хотинської війни 1621 р. про Петра Сагайдачного	18
Запис у монастирському синодику про запорозького гетьмана та його рукописне Євангеліє	25
Прізвище та соціальне походження	35
Тож шляхтич чи «простий»?	40
Печатка Петра Сагайдачного	46
<i>Розділ II.</i> ВІК	51
Про що розповідає почерк Петра Сагайдачного	54
Почерк власноручного листа Петра Сагайдачного 1620 р.	57
Автограф Петра Сагайдачного 1622 р.	65

Якою була зовнішність запорозького гетьмана та скільки він мав років	73
Гравюра 1622 р. із зображенням Петра Сагайдачного як джерело інформації про його вік та зовнішність	74
Щоденники Якуба Собеського як джерело інформації про вік Петра Сагайдачного	81

Розділ III.

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА УТВЕРДЖЕННЯ СЕРЕД ЗАПОРОЖЦІВ	87
Від дитинства до створення своєї сім'ї	89
Дитячі та юнацькі роки. Освіта	90
Створення родини	98
Стосунки з дружиною	103
Сходінками кар'єри у Війську Запорозькому: козак, полковник	109
Козацький полковник	115
Здобуття гетьманської булави та морський похід на Кафу	119
Гетьман, породжений морським походом	119
Кафа в добу козацьких морських походів	127
Початок походу	132
Коли відбувся штурм Кафи?	133
Запорозькі сили в кафинському приступі	138
Штурм	138
Підкорене місто	142
Повернення козаків із Кафи	145
Битва у Дніпровсько-Бузькому лимані. Осінній морський похід козаків 1616 р.	147
Морський похід запорозьців восени 1616 р.	151

<i>Розділ IV.</i>	ВЕКТОРИ ПОЛІТИКИ 1617 — ПОЧАТКУ 1620 рр. УЧАСТЬ У ПОЛЬСЬКО-МОСКОВСЬКІЙ ВІЙНІ	155
	Під знаком підготовки до московської війни. Польсько-запорозька Вільшанська угода 1617 р.	157
	Вільшанська угода 1617 р.	163
	Горизонти міжнародної політики Війська Запорозького 1618 р.	167
	Контакти з грузинськими князями	170
	Лабіринтами східної дипломатії: запорозьке посольство до перського шаха	171
	Відносини з Лігою християнської міліції	179
	Польсько-московська війна 1617–1618 рр.	187
	Штурм столиці Московської держави та закінчення війни	195
 <i>Розділ V.</i>	 ПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ 1619–1620 рр. НА НИВІ СЛУЖІННЯ ЦЕРКВІ	 201
	Польсько-запорозька Роставицька угода 1619 р.	205
	Запорозьке посольство до московського царя	219
	Внесок у справу відновлення православної церковної ієрархії 1620 р. Втрата гетьманської булави	227
	Відновлення православної ієрархії Київської митрополії	236
	Втрата П. Сагайдичним гетьманської булави. Супроводження патріарха Феофана до молдавського кордону	248

<i>Розділ VI.</i>	ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ ЗАПОРОЖЦІВ, СПРИЧИНЕНА ФАКТОРОМ ХОТИНСЬКОЇ ВІЙНИ 1621 р.	257
	Запорозько-польські переговори від лютого до травня	260
	Червнева козацька рада над Кагарликом. Запорозьке посольство до короля на чолі з П. Сагайдачним	265
	Запорозька посольська делегація у Варшаві	271
<i>Розділ VII.</i>	ХРОНІКА ЗАПОРОЗЬКО-ТУРЕЦЬКОЇ ВІЙНИ 1621 р. НА ЧОРНОМУ МОРІ	275
	Квітнева морська виправа донських козаків і запорожців	279
	Травень-червень: західна акваторія Чорного моря. Спалах морської війни	281
	Липень: гирло Дунаю та Дніпровський лиман	287
	Битва в Дніпровському лимані	288
	Липень: Керченська протока	293
	Серпень: Чорне море	297
	Вересень — початок жовтня: атака на турецький міст на Дунаї. Завершення морської війни	300
<i>Розділ VIII.</i>	МОРСЬКА БАТАЛІЯ ІСТОРІОГРАФІЧНОГО ШТИБУ	307
	Тема переможних дій запорозького флоту в серпні 1621 р. в літописі Самійла Величка	309
	Запорозька «морська» тематика у творі Мацея Титлевського в перекладі Стефана Лукомського	318
	«Серпневий» запорозький адмірал?	326

<i>Розділ ІХ.</i>	ЗВИТЯЖНИЙ ПОЛКОВОДЕЦЬ ХОТИНСЬКОЇ БИТВИ 1621 р.	333
	Сили противників на полі Хотинської битви	335
	Польсько-литовські сили	337
	Військо запорозьких козаків	343
	Сили Османа II	350
	Хотинська баталія. Укладення миру	354
	Битва	357
<i>Розділ Х.</i>	ЯК ПОЛЬСЬКА ВЛАДА ЗАПЛАТИЛА КОЗАКАМ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО ЗА УЧАСТЬ У ХОТИНСЬКІЙ ВІЙНІ 1621 р.	381
	Запорожці в турецько-польській війні: політичний аспект та гроші	384
	Спеціальний сюрприз офіційної Варшави козакам за участь у турецькій війні. Фініш політичної кар'єри П. Сагайдачного	393
	Початок переговорів у Києві. Королівські комісари та їхня інструкція	394
	Відповідь запорожців комісарам	401
	Продовження переговорів в епістолярному жанрі	406
	На останніх рубежах політичної боротьби та гетьманського проводу П. Сагайдачного	420
	Що в літописі С. Величка?	425
<i>Розділ ХІ.</i>	ПЕТРО САГАЙДАЧНИЙ ОЧИМА ІСТОРИКІВ	445
	Літописання та риторична історіографія	447
	На ґрунті спадщини істориків-риторів (постать Петра Сагайдачного у висвітленні українських авторів ХІХ — початку ХХ ст.)	462

Наукові підходи (Петро Сагайдачний в українській історіографії від ХХ ст. до сьогодення)	479
Манівцями радянської історичної науки	485
Перша пострадянська хвиля досліджень життя та діяльності запорозького гетьмана	487
Дещо з кабінетів дослідників воєнного мистецтва	489
Постать Петра Сагайдачного в навчальній літературі	493
Золотий меч Петра Сагайдачного	495
Творчий доробок істориків-аматорів	499
До джерел	502
З останніх популярних видань про П. Сагайдачного	506
Польська історіографія	510
Джерела	523
ПІСЛЯСЛОВО	531
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	538